

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.7](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.7)

УДК 658.155

*І. В. Замула,
д. е. н., проф., професор кафедри обліку і аудиту,
Житомирський державний технологічний університет
М. В. Патарідзе-Вишинська,
здобувач, ННЦ "Інститут аграрної економіки"*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

*I. V. Zamula
Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Audit,
Zhytomyr State Technological University
M. V. Pataridze-Vyshynska
applicant, NSC "Institute of Agrarian Economics"*

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ASSESSING FINANCIAL SECURITY OF ENTERPRISES

Фінансова безпека підприємства забезпечується правильним управлінням його діяльністю, що, у свою чергу, залежить від результатів аналізу діяльності підприємства. Особливої актуальності набуває застосування сучасних прикладних програмних засобів, що дозволяють оцінювати фінансовий стан підприємства, здійснювати обробку фінансових результатів в режимі реального часу, а також можуть бути інтегровані із сучасними комп'ютерно-інтегрованими системами у вигляді так званих автоматизованих систем.

Перевагами зарубіжних методик оцінки фінансової безпеки є їх конкретність і визначеність у кількісному складі показників та інтерпретації їх результатів, простота у застосуванні, використання спеціальних та загальних комп'ютерних програм. Проблемними питання оцінки фінансової безпеки у вітчизняній практиці є певна відмінність у переліку показників та методах розрахунку подібних показників; значне коливання нормативних значень показників; незначне розповсюдження комп'ютеризації оцінки фінансової безпеки.

Усе це вказує на необхідність вдосконалення організаційно-методичних положень оцінки фінансової безпеки підприємств в Україні. А також свідчить про необхідність залучення зарубіжного досвіду щодо розробки інтегральної методики оцінки фінансової безпеки із застосуванням сучасних комп'ютерних систем. Застосування подібних програм є показником більш високої ділової культури.

За результатами дослідження встановлено, що найбільш функціональною для українських підприємств є програма «Audit Expert» фірми Про-Інвест ІТ, адже крім розрахунку коефіцієнтів і побудови графіків, які роблять майже всі програми, дана програма містить значну кількість моделей для аналізу фінансового стану, з її допомогою можна провести порівняння значень фінансових показників з показниками підприємств-лідерів. Проте дане програмне забезпечення має високу вартість. Крім цього необхідною умовою їх використання на сучасному етапі є необхідність доопрацювання та відповідної адаптації їх до потреб та особливостей діяльності конкретного підприємства.

Тому перспективами подальших досліджень є розробка прикладного програмного забезпечення на базі Microsoft Excel із застосуванням сучасних методологічних підходів для підвищення ефективності та точності оцінки фінансової безпеки підприємства.

The financial security of the enterprise is ensured by the proper management of its activities, which, in turn, depends on the results of the analysis of the enterprise. Of particular relevance is the use of modern software applications that allow you to evaluate the financial state of the enterprise, to process financial results in real time, and can also be integrated with modern computer-integrated systems in the form of so-called automated systems.

The advantages of foreign methods for assessing financial security are their specificity and certainty in the quantitative composition of indicators and their interpretation of results, ease of use, the use of special and general computer programs. The problem of assessing financial security in domestic practice is a certain difference in the list of indicators and methods for calculating similar indicators; significant fluctuation of normative values of indicators; insignificant dissemination of computerized financial security assessment.

All this indicates the need to improve the organizational and methodological provisions for assessing the financial security of enterprises in Ukraine. It also indicates the necessity of attracting foreign experience in developing an integral method for assessing financial security with the use of modern computer systems. Application of such programs is an indicator of a higher business culture.

According to the results of the survey, it is found that Pro-Invest IT program is the most effective for Ukrainian enterprises, because in addition to calculating the coefficients and plotting which almost all programs do, this program contains a significant number of models for analyzing the financial condition, from its help you can compare the values of financial indicators with the indicators of enterprises-leaders. However, this software has a high cost. In addition, the necessary condition for their use at the present stage is the need to refine and adapt them appropriately to the needs and specifics of a particular enterprise.

Therefore, the prospect of further research is the development of application software based on Microsoft Excel using modern methodological approaches to increase the efficiency and accuracy of assessing the financial security of the enterprise.

Ключові слова: *фінансова безпека; оцінка фінансової безпеки; фінансовий аналіз; міжнародний досвід; програмне забезпечення аналізу.*

Key words: *financial security; financial security assessment; financial analysis; international experience; software analysis.*

Постановка проблеми. Фінансова безпека підприємства забезпечується правильним управлінням його діяльністю, що, у свою чергу, залежить від результатів аналізу діяльності підприємства. Саме завдяки аналізу проводиться дослідження тенденцій розвитку, факторів зміни результатів діяльності, будуються плани та приймаються управлінські рішення, здійснюється контроль їх виконання, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, створюється економічна стратегія його розвитку.

Проблема пошуку шляхів досягнення фінансової безпеки підприємств та оптимізація управління її ресурсами продовжує зберігати свою актуальність. Сучасні умови господарювання в Україні та євроінтеграція зумовили необхідність дослідження міжнародного досвіду оцінки фінансової безпеки підприємств. Особливої актуальності набуває застосування сучасних прикладних програмних засобів, що дозволяють оцінювати фінансовий стан підприємства, здійснювати обробку фінансових результатів в режимі реального часу, а також можуть бути інтегровані із сучасними комп'ютерно-інтегрованими системами у вигляді так званих автоматизованих систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування системи фінансової безпеки та управління нею висвітлювали Е. Альтман, О.Ю. Амосов, Дж. Аргенті, О.І. Барановський, В. Бівер, М.Д. Білик, І.А. Бланк, О.Д. Василик, Т.Г. Васильців, Ю.М. Воробйов, К.С. Горячева, А.О. Єпіфанов, М.М. Єрмошенко, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, В.Г. Крижанівська, В.В. Ковальов, Е.М. Коротков та інші.

Однак, аналіз наукових досліджень сфери фінансової безпеки, продемонстрував, що сьогодні не приділяється достатньо уваги питанню фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. Однак, беззаперечним є те, що саме сфера матеріального виробництва була і залишається основою сталого економічного

розвитку України, а отже, і її національної, економічної та фінансової безпеки, рівень якої є прямим наслідком загального стану країни на тлі глобальних та локальних економічних загроз.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є огляд діючих методик оцінки фінансової безпеки аграрних підприємств як суб'єктів підприємницької діяльності, які значно впливають на забезпечення продовольчої безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи зарубіжний досвід щодо оцінки фінансової безпеки підприємства встановлено, що у зарубіжних країнах фінансова безпека не оцінюється окремо, а аналізується у складі загальної оцінки фінансового стану підприємства. При цьому акцент робиться на здатності підприємства забезпечувати власну платоспроможність, покривати свої зобов'язання та витрати діяльності, створювати новий продукт із вже існуючих ресурсів та отримувати від цього дохід. Це є характерною відмінністю від вітчизняних підприємств, адже більшість підприємств України здійснюють оцінку фінансової безпеки, застосовуючи прийоми аналізу фінансового стану, з метою оцінки фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Лише незначна кількість підприємств застосовують оцінку фінансової безпеки для окреслення перспектив розвитку підприємства в майбутньому.

У вітчизняній практиці [1, 2] досить широко застосовуються горизонтальний, вертикальний, факторний, порівняльний та коефіцієнтний аналіз. При цьому оцінка проводиться як за абсолютними, так і за відносними показниками. У зарубіжній же практиці [3] оцінка фінансової безпеки проводиться здебільшого шляхом коефіцієнтного аналізу за окремими напрямками, що дозволяє порівнювати дані різних підприємств, незважаючи на масштаби їх діяльності, визначаючи ефективність та прибутковість їх діяльності.

До переваг зарубіжних методик оцінки фінансової безпеки можна віднести їх конкретність і визначеність у кількісному складі показників та інтерпретації їх результатів, простота у застосуванні, використання спеціальних та загальних комп'ютерних програм.

Проблемними питання оцінки фінансової безпеки у вітчизняній практиці є певна відмінність у переліку показників та методах розрахунку подібних показників; значне коливання нормативних значень показників; незначне розповсюдження комп'ютеризації оцінки фінансової безпеки.

Усе це вказує на необхідність вдосконалення організаційно-методичних положень оцінки фінансової безпеки підприємств в Україні. А також свідчить про необхідність залучення зарубіжного досвіду щодо розробки інтегральної методики оцінки фінансової безпеки із застосуванням сучасних комп'ютерних систем. Застосування подібних програм є показником більш високої ділової культури.

На сьогодні вітчизняні підприємства мають можливість здійснювати фінансові розрахунки у межах інтегрованих систем, призначених для ведення управлінського обліку.

Також існують пакети прикладних програм для аналізу фінансової інформації. Насамперед це табличні процесори або електронні таблиці, які застосовуються у підприємстві: SuperCalc, VisiCalc, Lotus 1-2-3, Quattro Pro. Для Windows було створено процесор Excel, технологія роботи з яким аналогічна роботі з будь-яким додатком Windows інтерфейсу WIMP. Аналіз показує, що розробки нового покоління (Excel 2016, Quattro Pro X8) відзначаються якісно новими можливостями та рівнем функціональності, що дає змогу розглядати їх як потужні системи підтримки прийняття рішень.

Найсуттєвіші їх переваги такі: широкі можливості математичного, статистичного та графічного аналізу даних; ефективне моделювання проблем виду "що буде, якщо"; прямий доступ до зовнішніх баз даних; розвинений інтерфейс з іншими популярними пакетами; можливість розробки користувацьких програм мовою високого рівня; наявність інструментарію для роботи в Internet тощо. Незважаючи на жорстку конкуренцію серед розробників електронних таблиць, нині беззаперечним лідером у цьому класі є прикладні програми Excel. Окрім широких функціональних можливостей, Excel дає змогу розробляти власні додатки мовою програмування високого рівня Visual Basis for Application (VBA).

Також фінансові розрахунки можна здійснювати в межах комп'ютерних інформаційних систем. Але крім того очевидного факту, що комп'ютерні інформаційні системи стоять лише на небагатьох підприємствах, є ряд додаткових факторів, що обмежують їх використання для оцінки фінансової безпеки, основним з яких є неможливість використання комп'ютерних інформаційних систем зовнішніми аналітиками, адже налаштування таких систем здійснюється для внутрішніх користувачів.

Найбільш поширеними на ринку програмами, які розраховують набори фінансових показників на основі даних фінансової звітності і надають засоби для оцінки фінансової безпеки підприємства зокрема зовнішніми користувачами, є: «Финансовый аналитик» (ИНЕК), «Audit Expert» (Про-Інвест Консалтинг), «ФинЭкАнализ» (ЮАК), «Альт-Финансы» (Альт), «АБФИ-предприятие» (Вестона), «Флагман» (ИНФОСОФТ), «Галактика» (Галактика) та інші. До відомих світових комплексних автоматизованих систем управління діяльністю підприємств належать такі програмні продукти: «BAAN IV» (Infor Global Solutions, Нідерланди), «The FTS Financial Statement Module» (OS Financial Trading System, USA), «R/3» (SAP SE, Німеччина), «FlexPro» (Weisang, Німеччина), SCALA (Швеція), MAN/MANX (Manx Financial Group PLC, Острів Мен) та інші.

Для оцінки переваг та недоліків застосування перерахованих програмних продуктів застосовуються їх основні характеристики.

Так, «Audit Expert» (рис. 1) – аналітична система призначена для діагностики, оцінки та моніторингу фінансового стану підприємства як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами [4].

Сводная таблица В: Баланс

с: 2004г. по: 2005г. Цепной прирост

№	Наименование	2004г.	2005г.	Цепной прирост
1	Текущие активы:			27 779.77
2	Денежные средства	210.12	-1 373.23	
3	Краткосрочные инвестиции	706.46	6 496.95	
4	Краткосрочная дебиторская задолженность:	5 460.91	1 416.15	
5	Счета и векселя к получению	5 094.75	1 155.21	
6	Межфирменная дебиторская задолженность			
7	Прочая дебиторская задолженность	366.16	260.94	
8	Долгосрочная дебиторская задолженность	321.09	- 528.00	
9	Товарно-материальные запасы	7 815.72	14 714.20	
10	Сырье, материалы и комплектующие	-3 620.23	11 706.79	
11	Незавершенное производство	8 657.82	- 450.45	
12	Готовая продукция	862.61	-3 821.74	
13	Прочие запасы	1 915.52	7 279.60	
14	Расходы будущих периодов		7 053.70	
15	Прочие текущие активы			
16	Долгосрочные активы	123 205.69	19 802.53	
17	Земля, здания и оборудование	85 676.12	-7 203.02	
18	Нематериальные активы	9 154.79	2 702.00	

Рис. 1. Аналіз фінансових показників із застосуванням програмного продукту «Audit Expert»

Розроблена для аудиторських компаній щоб в ході аудиторських перевірок виявляти коливання у показниках звітності.

Джерелами інформації для проведення аналізу є фінансова звітність, для поглибленого аналізу можуть використовуватися і дані управлінської звітності.

Дозволяє виконати експрес-аналіз фінансового стану в стислі терміни, визначити стандартні показники ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності діяльності та ділової активності підприємства. Провести горизонтальний (динамічний), вертикальний (структурний), а також трендовий аналіз показників діяльності підприємств. Порівняти значення фінансових показників з нормативами і з показниками підприємств галузі. Оцінити час досягнення фінансовими показниками рекомендованих значень, побудувавши прогноз цих показників. Оцінити ризики втрати ліквідності, ймовірності банкрутства, провести факторний аналіз рентабельності ВК, використовуючи вбудовані методики. Застосувати власну методику аналізу, описавши вихідні та підсумкові форми і розрахувавши будь-які фінансові показники. Сформулювати звіти і отримати автоматичні експертні висновки за результатами аналізу. Оцінити ризики втрати ліквідності, ймовірності банкрутства шляхом аналізу структури балансу, якості активів. Провести аналіз беззбитковості і факторний аналіз рентабельності власного капіталу. Оцінити кредитоспроможність: як власну - з позиції банку, так і кредитоспроможність контрагента при наданні йому товарного кредиту. Розробити власні методики аналізу, описуючи вихідні форми і підсумкові аналітичні таблиці, створюючи і розраховуючи додаткові фінансові показники. Отримати автоматичні експертні висновки і сформувати звіти за результатами аналізу.

«АБФИ-предприятие» (Аналіз Банківської і Фінансової Інформації) (рис. 2) – експертна аналітична система, призначена для аналізу будь-якої формалізованої інформації. Працюючи з системою, користувач має можливість обробляти інформацію швидко і точно, використовуючи для цього всі необхідні дані і не відволікаючись на технічні деталі [5].

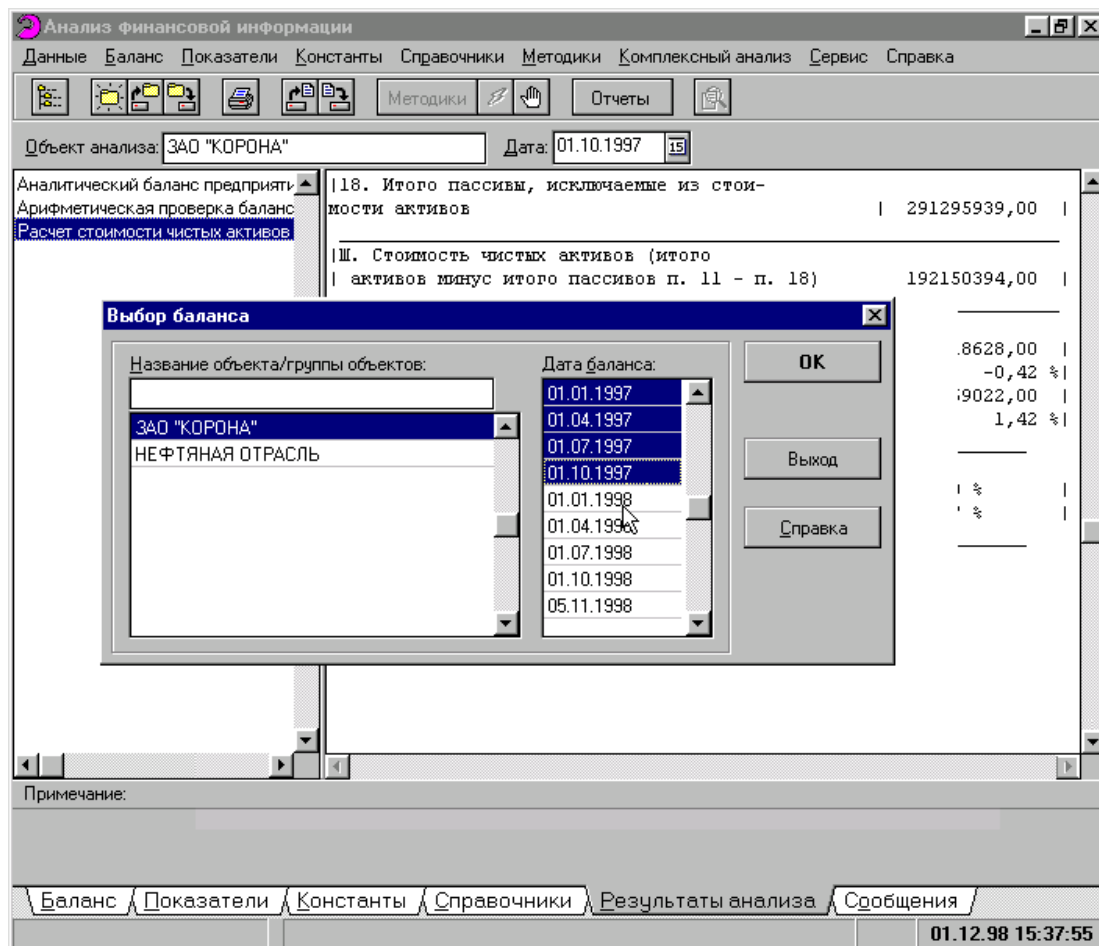

Рис. 2. Интерфейс программы «АБФИ-предприятие»

Стандартні методичні програми для підприємств поставляються в комплекті «АБФИ-предприятие». Набір методичних додатків включає: аналіз показників бухгалтерської звітності підприємства, горизонтальний і вертикальний аналіз балансу, розрахунок фінансових коефіцієнтів, інтегральну оцінку фінансового стану, розрахунок показника розвитку підприємства, а також додатки для діагностики банкрутства і оцінки ринкової вартості підприємства. Перераховані методичні додатки побудовані на сучасних методиках фінансового аналізу.

Перевагами застосування АБФИ-предприятие є: можливість трансформації фінансової звітності за міжнародними правилами, що дає підприємству додаткові переваги як при роботі з закордонними партнерами, так і для прийняття управлінських рішень; показники, які розраховує програма, адаптовані до різних галузей економіки; користувач програми має можливість створення модулів за власним бажанням значно легше, ніж в інших програмних продуктах.

Основним недоліком програми є незручний інтерфейс через універсальність платформи, на якій вона створена.

Найбільш доцільно її застосовувати при аналізі великої кількості підприємств для порівняння їх між собою.

Програмний засіб «Финансовый анализ: Проф» на основі занесених експертом даних будує прогностичні форми звітності, автоматично розрахує аналітичні коефіцієнти на будь-яку встановлену користувачем кількість періодів (рис. 3).

Microsoft Excel - Fin_analys_prof_demo

Файл | Правка | Вид | Вставка | Формат | Сервис | Данные | Оформление | Справка

Стандартная панель инструментов

Анализ

Финансовый анализ (ПРОФ) - баланс

2004. декабрь | 2005. декабрь | 2006. декабрь

1 К информации о программе

2

3 Количество интервальных анализов

4

5 Иметь инфляцию

6 Нет

7 Иметь амортизацию

8 Макс. руб.

9 Значения индексов

10 Нет

11 Иметь амортизацию

12 Русский

13 Иметь амортизацию

14 Есть

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

Рис. 3. Интерфейс программы «Финансовый анализ: Проф»

Перевагами програми є: низька вартість придбання та безкоштовне оновлення; можливість перегляду звітів російською та англійською мовами; проведення аналізу руху грошових коштів прямим методом; можливість трансформації звітності з «1С» версія 7.7. і «1С» версія 8.0 за кілька періодів в форматі .xls; можливість розрахувати витратний, виробничий і чистий цикли.

Програмний комплекс «Финансовый аналитик» (рис. 4) призначений для проведення аналізу фінансового стану підприємств усіх видів діяльності на основі даних фінансової звітності.

Результаты рейтингов [Анализ деятельности предприятия]

Рейтинг: Пример собственной методики

Оценка предприятия по состоянию на: 31.12.2013

Дополнительные факторы

☐ не позволяющие оценить ФС как "хорошее"

☐ повышающие рейтинг

☐ не позволяющие оценить ФС как "среднее"

Наименование показателя	Значение	Оценка в баллах	Вес	Итоговый балл
АНАЛИТИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ				
Аналитические показатели		3,4000	0,6200	2,1080
Рентабельность собственного капитала (ROE, приведенная к году), %	19,3	5,0	0,4000	2,0000
Уровень собственного капитала, %	62,5	3,0	0,2000	0,6000
Коэффициент покрытия внеоборотных активов собственным капиталом	0,904	1,0	0,2000	0,2000
Длительность оборота краткосрочной задолженности по денежным платежам, дни	87,4	3,0	0,2000	0,6000
Длительность оборота чистого производственного оборотного капитала, дни	-16,2	1,0	0,0000	0,0000
ИТОГО по группе				3,4000
КАЧЕСТВЕННЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ				
Качественные показатели		0,3750	0,3800	0,1425
Наличие текущей картотеки неоплаченных расчетных документов	Нет	0,0	0,3000	0,0000
Наличие просроченной задолженности перед бюджетом разных уровней	Нет	0,0	0,1000	0,0000
Наличие отрицательной кредитной истории	Нет	0,0	0,3000	0,0000
Деловая репутация заемщика	Хорошо	1,0	0,0750	0,0750
Качество управления организацией-заемщиком	Отлично	2,0	0,0500	0,1000
Вовлеченность заемщика в судебные разбирательства	Нет	0,0	0,0750	0,0000
План развития заемщика (ТЭО кредита)	Отлично	2,0	0,1000	0,2000
ИТОГО по группе				0,3750
ИТОГО:				2,2505
Финансовое положение предприятия - Хорошее				

Рис. 4. Аналіз діяльності підприємства із застосуванням програмного комплексу «Финансовый аналитик 1.1»

Перевагами програмного продукту є можливість: врахування галузевої специфіки діяльності підприємств; використовувати як методику ІНЕК, так і реалізовувати власні методики фінансового аналізу; розраховувати економічну додану вартість (EVA); консолідувати і аналізувати фінансову звітність підприємств, що входять в холдинги і фінансово-промислові групи; порівнювати і ранжувати підприємства за різними показниками; здійснювати аналіз підприємств, що знаходяться як на загальній системі оподаткування, так і на спрощеній; створення універсальних довільних вихідних таблиць.

«ФинЭкАнализ» (рис. 5) [6] – спеціалізована програма для проведення аналізу фінансового стану підприємств усіх форм власності, включаючи малі.

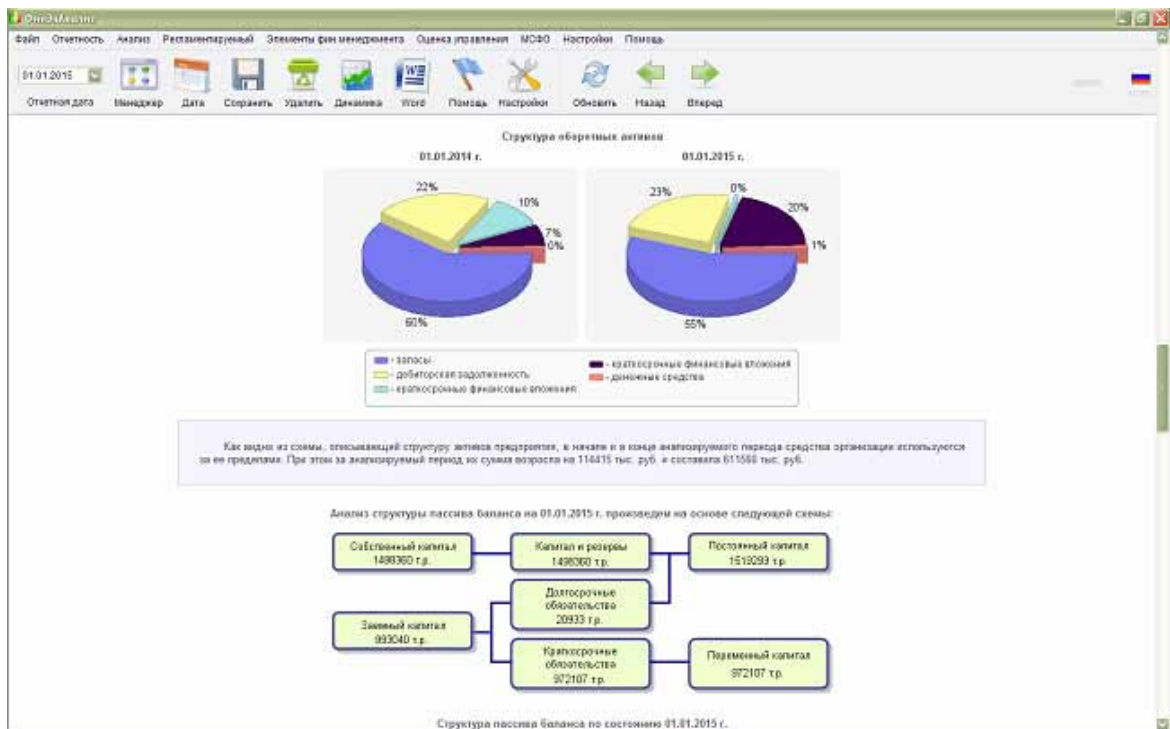

Рис. 5. Зображення екрану роботи програмного комплексу «ФинЭкАнализ»

Джерелами інформації є фінансова звітність, в окремих випадках може бути використана й управлінська звітність.

Перевагами програми є: можливість імпорту звітності з 1С; за результатами роботи програми формуються звіти з великою кількістю таблиць, графіків і висновків, які можна редагувати і формувати в MS Word і OpenOffice; у програмі використано близько сорока різних аналітичних методик; можливість враховувати існуючі нормативи і рівень інфляції; можливість спільної роботи декількох користувачів; наявність різновиду програми — ФинЭкАнализ 2017 онлайн, — який не потребує встановлення, оскільки вже працює в глобальній мережі і може бути доступний з будь-якого місця, де є доступ до інтернету.

Недоліком даної програми є відсутність можливості самостійної розробки нових аналітичних блоків.

«Альт-Финансы» (рис. 6) – професійна система комплексного аналізу фінансового стану підприємства, яка дозволяє виявити тенденції його подальшого розвитку, розрахувати базові нормативи для планування і прогнозування, оцінки кредитоспроможності підприємства [7].

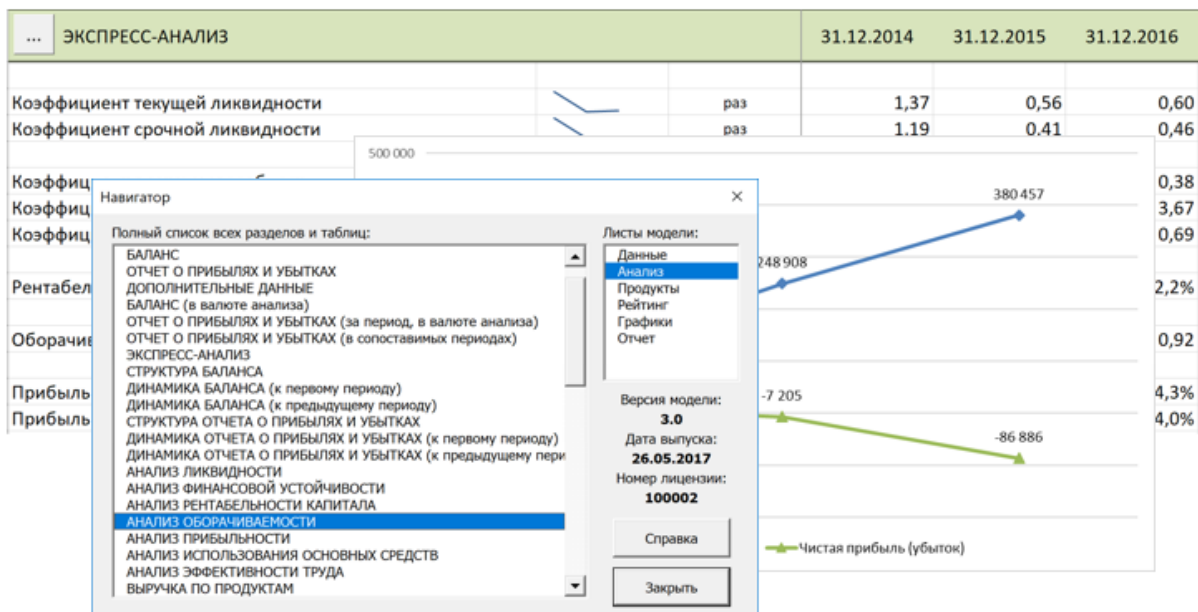

Рис. 6. Зображення екрану роботи програмного продукту «Альт-Финансы»

Перевагами застосування цього програмного продукту є можливість: здійснення комплексної оцінки діяльності підприємства; самостійного внесення уточнень у програму її користувачем відповідно до його вимог чи умов господарювання; формувати прогнозовану фінансову звітність і аналізувати фінансовий стан підприємства в майбутньому.

Недоліком є спрощений інтерфейс подібний до MS Excel, на базі якого і розроблено «Альт-Финансы».

Модуль «Финансовый анализ» системи «Галактика ERP» (рис. 7) призначений для проведення аналізу фінансового стану підприємства на підставі бухгалтерської та управлінської звітності [8].

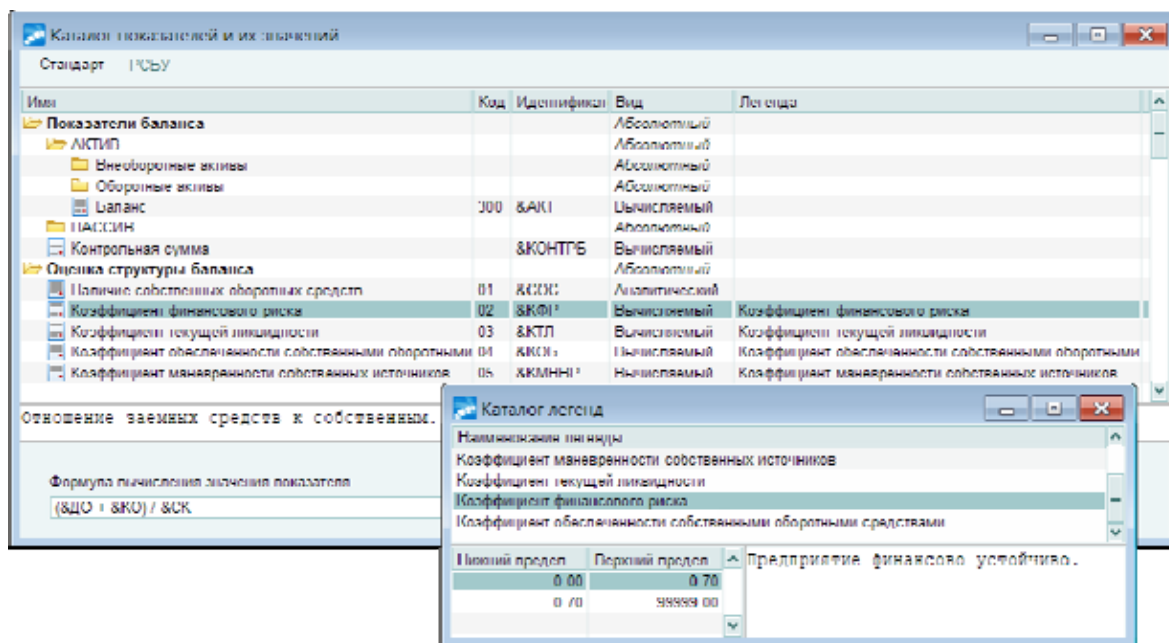

Рис. 7. Зображення екрану роботи модуля «Финансовый анализ»

Перевагами застосування модуля «Финансовый анализ» є можливість: проводити аналіз звітності, сформованої в різних стандартах, спеціалізованих галузевих формах звітності, у різних програмних продуктах та введеної вручну; перевіряти звіти, які надійшли для аналізу, на повноту, несуперечність і правильність заповнення; застосовувати різні методи розрахунку показників аналізу; за кожним показником отримувати деталізовану інформацію про його джерело, центр відповідальності, період, валюту і значення; мати для кожного показника інтерпретацію (легенду) його значень; зберігати і застосовувати для розрахунків різні індекси; отримувати результати розрахунків в табличному вигляді і у вигляді діаграм.

Отже, на основі аналізу наведених вище програм, порівняльна характеристика яких наведена в табл. 1, можна зробити висновок, що найбільш функціональною є програма «Audit Expert» фірми Про-Інвест ІТ, адже крім розрахунку коефіцієнтів і побудови графіків, які роблять майже всі програми, дана програма містить значну кількість моделей для аналізу фінансового стану, з її допомогою можна провести порівняння значень фінансових показників з показниками підприємств-лідерів.

Таблица 1.

Порівняльна характеристика програмних засобів для проведення оцінки фінансового стану підприємств

Критерії	Audit Expert 4 Premium	АБФИ – предприятие	Финансовый анализ 1.1	Фин.Эк.Анализ 2017	Альт-финансы 3.0	Финансовый анализ
Розробник	Про-Інвест ІТ	Вестона	ІНЕК	ЮОАК	Альт	Галактика ERP
Вартість локальної версії, USD*	1365	1100	270	110	1360	1185
Наявність демо-версії	+	+	+	+	+	+
Наявність довідкових матеріалів для роботи з програмою	-	+	+	-	-	+
Автоматичне завантаження даних текстового формату та форматів з інших бухгалтерських систем	+	+	+	+	+	+
Можливість роботи зі звітністю інших країн	+	-	-	+	+	+
Потреба в наявності на комп'ютері Microsoft Office	-	+	-	+	+	-

Представлення результатів у графічному вигляді та у вигляді діаграм	+	+	+	+	-	+
Розрахунок фінансових коефіцієнтів	+	+	+	+	+	+
Проведення горизонтального, вертикального та аналізу трендів	+	+	+	+	+	±
Аналіз ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності	+	+	+	+	+	+
Можливість реалізації власних методик аналізу	+	-	+	-	-	-
Наявність регламентованих методик аналізу	+	±	+	+	-	+
Можливість порівняння значень фінансових показників з нормативами	+	+	+	±	+	+
Можливість порівняння значень фінансових показників з показниками офіційної БЗ підприємств-лідерів	+	-	-	-	-	+

"+" – наявність певної властивості у програми

"-" – відсутність певної властивості у програми

"±" – характеризує випадок, коли про наявність даної властивості можна стверджувати з певною неточністю

* – данні станом на 15.11.18 р., вартість програмного продукту вказана приблизна та може коливатись залежно від набору компонентів в пакеті послуг, локальної/мережевої версії продукту та відповідно кількості робочих місць.

Поряд з цим, з огляду на значну вартість даного програмного продукту, придбати його можуть виключно великі підприємства. Для менших підприємств оптимальним варіантом можуть бути програми «АБФИ - предприятие» фірми Вестона та «Финансовый аналитик» фірми ІНЕК.

Висновки. Таким чином, використання українськими підприємствами програмних продуктів в аналітичній практиці надає суттєву допомогу аналітикам в оцінці фінансової безпеки підприємств в умовах застосування комп'ютерних технологій. Проте дане програмне забезпечення має високу вартість. Крім цього необхідною умовою їх використання на сучасному етапі є необхідність доопрацювання та відповідної адаптації їх до потреб та особливостей діяльності конкретного підприємства.

Тому перспективами подальших досліджень є розробка прикладного програмного забезпечення на базі Microsoft Excel із застосуванням сучасних методологічних підходів для підвищення ефективності та точності оцінки фінансової безпеки підприємства.

Список літератури.

1. Давиденко Н.М. Методологічне забезпечення проведення аналізу фінансового стану підприємств // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – 2003. – № 4(26). – С. 92–98.
2. Івахненко В.М., Горбатюк М.І., Львовичкін В.С. Економічний аналіз : [навч-метод. посібн. для самост. вивч. дисц.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 176 с.
3. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : [монографія]. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
4. Audit Expert – программа анализа финансового состояния предприятия EXPERT-SYSTEMS [Електронний ресурс] – URL: <https://www.expert-systems.com/financial/ae/>
5. Компания «Вестона» - АНАЛИЗ И ФИНАНСЫ [Електронний ресурс] – URL: <http://www.artmdesign.ru/vestona/about4.htm>
6. ФинЭкАнализ - программа для анализа финансового состояния предприятия [Електронний ресурс] – URL: <http://1fin.ru/>
7. Альт-Финансы - инвестиционный и финансовый анализ, программы и семинары, бизнес-план, управление инвестиционными проектами, бюджетирование [Електронний ресурс] – URL: <http://www.alt-invest.ru/index.php/ru/programmy/opisaniya/alt-finansy>
8. Галактика ERP — Система управления производственным предприятием [Електронний ресурс]. – URL: <http://t-asu.ru/products/galaktika-erp/>

References.

1. Davydenko, N.M. (2003) "Methodological support for the analysis of the financial condition of enterprises", *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 4(26), pp. 92-98.

2. Ivakhnenko, V.M., Horbatiuk, M.I. and L'ovochkin, V.S. (2006) *Ekonomichnyj analiz* [Economic analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. Lakhtionova, L.A. (2001) *Finansovyy analiz sub'ektiv hospodariuvannia* [Financial analysis of business entities], KNEU, Kyiv, Ukraine.
4. Program of analysis of the financial condition of the enterprise EXPERT-SYSTEMS (2018) "Audit Expert", available at: <https://www.expert-systems.com/financial/ae/> (Accessed 15 November 2018).
5. Analysis and finance (2018) "Company «Vestona»", available at: <http://www.artmdesign.ru/vestona/about4.htm> (Accessed 15 November 2018).
6. Program for analyzing the financial condition of the enterprise (2018) "FinJekAnaliz", available at: <http://1fin.ru/> (Accessed 15 November 2018).
7. Investment and financial analysis, programs and seminars, business plan, investment project management, budgeting (2018) "Al't-Finansy", available at: <http://www.alt-invest.ru/index.php/ru/programmy/opisaniya/alt-finansy> (Accessed 15 November 2018).
8. Production plant management system (2018) "Galaktika ERP", available at: <http://t-asu.ru/products/galaktika-erp/> (Accessed 15 November 2018).

Стаття надійшла до редакції 14.12.2018 р.